

санепідрежим

Джерелом збудників внутрішньолікарняних інфекцій у закладах охорони здоров'я можуть бути і здорова неушкоджена шкіра, й інфіковані рани, контаміновані різними популяціями мікроорганізмів. Оскільки щодня здорова шкіра скидає багато клітин епітелію, одяг пацієнтів і медичних працівників, білизна, медичне і сантехнічне обладнання, меблі швидко забруднюються мікроорганізмами. Тому за таких умов важливо дотримуватися вимог санітарно-протиепідемічного режиму, що дасть змогу запобігти інфекціям

Айдин САЛМАНОВ,
головний спеціаліст Державної
санітарно-епідеміологічної
служби України, канд. мед. наук

Основні вимоги щодо дотримання санітарно-протиепідемічного режиму в закладах охорони здоров'я

Дотримання санітарно-епідемічного режиму в закладах охорони здоров'я має здійснюватися відповідно до вимог, що регламентують Санітарні правила влаштування, обладнання та експлуатації лікарень, пологових будинків та інших лікувальних стаціонарів СанПіН 5179-90, затверджені Головним державним санітарним лікарем СРСР від 29.06.1990; наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про організацію контролю та профілактики післяопераційних гнійно-запальних інфекцій, спричинених мікроорганізмами, резистентними до дії антимікробних препаратів» від 04.04.2012 № 236.

Вимоги до внутрішнього оздоблення приміщень

Внутрішнє оздоблення приміщень має виконуватися відповідно до їхнього функціонального призначення. Поверхня стін, перегородок і стель приміщень має бути гладкою, легкодоступною для вологого прибирання і дезінфекції. Усі використані для внутрішнього оздоблення приміщень, повітропроводів, вентиляційних систем, а також бактерицидних фільтрів матеріали мають входити до переліку дозволених Державною санітарно-епідеміологічною службою України.

Стіни та стелі палат, кабінетів лікарів, холів, вестибюлів, їдальень, фізіотерапевтичних та інших лікувально-діагностичних кабінетів із сухим режимом роботи рекомендовано фарбувати силкатними та/або масляними фарбами. Підлога має бути вкрита теплоізоляційним матеріалом, а стіни — фарбою, стійкою до ба-

Ключові слова:

санітарно-протиепідемічний режим, внутрішнє оздоблення приміщень, дезінфекція приміщень, санітарно-технічне обладнання, медичне обладнання

гаторазового впливу дезінфекційних засобів. У вестибюлях підлога має бути стійкою до механічного впливу (наприклад, мозаїчна підлога чи вистелена мармуровою крихтою, мармуром тощо).

Стіни приміщень з вологим режимом роботи, а також тих, де проводять вологу поточну дезінфекцію (операційні, перев'язочні, пологові, автоклавні, централізовані стерилізаційні відділення, мані-

пуляційні, передопераційні, наркозні, процедурні, бокси та інші аналогічні приміщення, а також ванні, душові, санітарні вузли, клізменні, приміщення для збереження і розбирання брудної білизни

тощо), необхідно облицьовувати глазурованою плиткою або іншими вологостійкими матеріалами на повну висоту.

Для **покриття підлоги** потрібно застосовувати водонепроникні матеріали. Для підлоги в операційних, наркозних, пологових та інших аналогічних приміщеннях варто використовувати безіскрові й антистатичні покриття. Стелі у приміщеннях з вологим режимом мають бути пофарбовані водостійкими (олійними й іншими) фарбами. Лінолеумові покриття підлоги у лікувально-профілактичних закладах не повинні мати дефектів (щілин, тріщин, дір тощо), бути гладкими, щільно припасованими до підлоги. Шви відрізків лінолеуму, які прилягають один до одного, мають бути ретельно зварені. Краї лінолеуму біля стін — підведені під плінтуси та щільно закріплені — без щілин між стіною і підлогою.

У **міцях установки раковин та іншого санітарно-технічного обладнання**, експлуатація якого пов'язана з можливим зволоженням стін і перегородок, необхідно забезпечити облицювання останніх глазурованою плиткою або іншими вологостійкими матеріалами на висоту 1,6 м від підлоги і на ширину більш ніж 20 см від обладнання і приладів з кожного боку.

Обробка (миття і дезінфекція) **приміщень, призначених для роботи з радіоактивними речовинами й іншими джерелами іонізуючого випромінювання**, рентгенкабінетів, кабінетів електросвітлолікування, зуболікарських, офтальмологічних кабінетів, клінічних, бактеріологічних, біохімічних лабораторій та інших функціональних приміщень, специфіка роботи яких вимагає спеціальних умов, має бути виконана згідно з вимогами, викладеними у відповідних нормативно-правових актах Міністерства охорони здоров'я України, інструкціями з експлуатації, а також чинних державних стандартів України, галузевих стандартів, технічних умов.

Використовувати **підвісні стелі різних конструкцій** можна лише у приміщеннях, де не потрібно дотримуватися протиепідемічного та дезінфекційного режимів, асептики й антисептики: у вестибюлях, коридорах, холах, підсобних приміщеннях, що не межують з операційними, пологовими, перев'язними, процедурними, палатами хворих та іншими аналогічними приміщеннями. До того ж конструкції і матеріали підвісних стель мають бути придатними для очищення й дезінфекції.

Повітрообмін у палатах і відділеннях

слід організувати таким чином, щоб максимально обмежити циркуляцію повітря між палатними відділеннями, палатами, суміжними поверхами

Вимоги до санітарно-технічного та медичного обладнання

Усі діючі заклади охорони здоров'я (ЗОЗ), а також ті, що будуються, реконструюються, мають бути обладнані **водопроводом, каналізацією, централізованим гарячим водопостачанням, тепlopостачанням, вентиляцією.**

Обов'язково обладнують вентиляцією рециркуляційного типу боксовані палати (для хворих на заразний, хіміорезистентний туберкульоз і хронічні форми туберкульозу, диференційно-діагностичні — для вперше виявлених хворих), патолого-анатомічні відділення, операційні, маніпуляційні, бронхоскопічні, кімнати збору харкотиння тощо. За необхідності також встановлюють системи кондиціонування повітря з бакфільтрами.

Очищення і знезараження стічних вод, які потрапляють з протитуберкульозних стаціонарів, необхідно здійснювати (за можливості) у локальних очисних спорудах з повною біологічною очисткою. Специфічні (харкотиння, післяопераційні, патолого-анатомічні) та інші лікарняні відходи, а також сміття варто централізовано спалювати у спеціальних печах.

У разі виходу з ладу або на період профілактичного ремонту систем холодного і гарячого водопостачання **має бути передбачене резервне (аварійне) водопостачання.** Діючі установи для аварійного водозабезпечення можуть використовувати стаціонарно встановлені посудини для запасу холодної води мінімум на три доби і електроводонагрівальні пристрої безперервної дії в санпропускниках, передопераційних, боксах, процедурних, ванних, душових, санітарних кімнатах, мийних, буфетних, буфетроздавальних, харчоблоках та інших функціональних приміщен-

нях, де необхідно дотримуватися санітарно-гігієнічного і протиепідемічного режиму.

За відсутності централізованого водопостачання або наявності проблеми при централізованому водопостачанні (наприклад, під час ремонтних робіт) відділення ЗОЗ слід забезпечити за-

критими посудинами для води з кранами. В посудини заливають кип'ячену воду і замінюють її не рідше одного разу на добу. Перед кожним заповненням посудини ретельно миють і дезінфікують, ополіскують і висушують.

Усі медичні, технологічні, санітарно-технічні, інженерні та інші прилади, меблі й інвентар в ЗОЗ мають відповідати чинним технічним умовам і стандартам, бути у справному стані, мати гігієнічне покриття (фарбування, облицювання), що дає змогу проводити вологе прибирання та дезінфекцію. Устаткування, яке є несправним, варто негайно замінити або відремонтувати, а непридатне для використання — своєчасно списати.

Прибирання кухонь та їдалень

Щотижня із застосуванням мийних і дезінфекційних засобів має проводитися миття стін, освітлювальної арматури, очищення скла від пилу та кіптяви.

Для дезінфекції приміщень (підлог, стін, дверей тощо) застосовують 1%-вий освітлений розчин хлорного вапна або 0,5%-вий розчин хлораміну

Використання несправних або з дефектами устаткування, меблів та інвентарю не допускається. Невикористані устаткування, меблі та інвентар мають зберігатися у коморах.

Санітарно-технічне обладнання (крани, раковини, ванни, унітази, пісуари тощо) мають бути у справному стані, очищатися від іржі й інших нашарувань, не повинні мати тріщин та інших дефектів. **Несправне обладнання необхідно утилізувати чи відремонтувати.**

Вбиральні для хворих і персоналу у відділеннях, лабораторіях варто обладнати душовими кабінами, унітазами з педальни-

ми спусками для змивних бачків, умивальниками з кранами зі змішувачами і підводкою холодної і гарячої води.

Усі палати для перебування хворих, зокрема дитячі та боксовані, а також для спільного перебування матері

і дитини, варто обладнати душовими зі встановленими унітазами та умивальниками з кранами із змішувачами і підводкою холодної і гарячої води.

Передопераційні, перев'язочні, пологові зали, процедурні кабінети, пости медсестер при палатах немовлят та інші приміщення, де необхідно дотримуватися особливого режиму асептики і чистоти рук обслуговуючого медперсоналу, слід обладнати умивальниками з установкою ліктьових кранів зі змішувачами. **У палатах, де можуть перебувати немовлята,** встановлюють раковини з широкою чашею, пристосовані для підмивання дітей.

Санітарні кімнати палатних відділень мають бути обладнані засобами малої механізації для знезараження і сушіння суден, клейонок тощо.

Кожне відділення ЗОЗ має бути оснащене засобами малої механізації (каталками, кріслами-каталками, візками для транспортування ліків, білизни, їжі тощо) у необхідній кількості залежно від профілю відділення.

Комори для зберігання білизни у палатних відділеннях обладнують полицями з гігієнічним покриттям, придатним для вологого прибирання і дезінфекції. Загальні білизняні комори варто обладнати стелажми, а також столами для добірки і сортування білизни, а за необхідності, прийомними люками для білизни з пандусами або підіймальними механізмами.

Вимоги до дезінфекції приміщень

Об'єкти внутрішнього середовища ЗОЗ знезаражують за допомогою дезінфекційних засобів, які пройшли державну реєстрацію (перереєстрацію) відповідно до Порядку державної реєстрації (перереєстрації) дезінфекційних засобів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 03.07.2006 № 908.

У **відділеннях хірургічного профілю ЗОЗ** обов'язково варто дезінфікувати об'єкти внутрішнього середовища, які можуть бути

Штучне освітлення приміщень

Загальне штучне освітлення має бути передбачене у всіх без винятку приміщеннях. Для освітлення окремих функціональних зон і робочих місць, крім того, обладнують місцеве освітлення

джерелом мікроорганізмів — збудників внутрішньолікарняних інфекцій, зокрема предмети догляду за хворими, постільну білизну, поверхні об'єктів, що оточують пацієнтів, а також обладнання, посуд, виділення хворих та інші біологічні рідини (кров, мокрота тощо), медичні відходи тощо.

 Поточна дезінфекція

Поточну дезінфекцію у приміщеннях ЗОЗ проводять у присутності людей шляхом **протирання поверхонь об'єктів і устаткування**. Для цього використовують дезінфекційні засоби з мийними властивостями, що не зумовлюють подразнення та сенсибілізацію.

Дезінфекцію поверхонь об'єктів лікарняного середовища шляхом зрошування у присутності людей (пацієнтів) не проводять.

Для поточної дезінфекції у приміщеннях (палатах) відділень ЗОЗ застосовують закриті ультрафіолетові випромінювачі (рециркулятори), антимікробні фільтри, зокрема електрофільтри, а також фільтри, що працюють за принципом фотокаталізу та іонного вітру тощо.

 Заключна дезінфекція

Заключну дезінфекцію в палатах відділень ЗОЗ проводять **за відсутності пацієнтів**. Персонал, який виконує дезінфекційну обробку, повинен використовувати засоби індивідуального захисту (респіратор, рукавички, фартух). При проведенні дезінфекційних заходів використовують промаркований прибиральний інвентар.

При проведенні дезінфекційних заходів застосовують засоби з широким спектром антимікробної дії. Поверхні об'єктів функціональних приміщень (палат) відділень обробляють шляхом протирання та зрошування за допомогою розпилювальних пристроїв (установок).

При проведенні заключної дезінфекції (за відсутності людей) застосовують **відкриті та комбіновані УФ-випромінювачі, аерозолі дезінфекційних засобів** за допомогою спеціальної розпилювальної апаратури (генераторів аерозолів).

Після заключної дезінфекції у приміщеннях (палатах) відділень ЗОЗ проводять лабораторне обстеження об'єктів внутрішнього середовища. Ці заходи організовують лабораторії ЗОЗ або Державна санітарно-епідеміологічна служба України.

 Дезінфекція операційних залів

В операційній залі між хірургічними операціями слід **проводити швидкодіючу дезінфекцію** тих об'єктів, з якими безпосередньо контактують пацієнти. Після закінчення операцій в операційній залі проводять вологе прибирання із застосуванням дезінфекційних засобів з наступним її провітрюванням. **Генеральне прибирання** (миття та дезінфекцію) проводять один раз на сім днів.

 Режими дезінфекції

В оглядових, перев'язувальних, маніпуляційних хірургічних відділеннях не менше двох разів на добу проводять поточне во-

Система двох відер

логе прибирання, застосовуючи мийні та дезінфекційні засоби. Генеральне прибирання проводять один раз на сім днів.

Вологе прибирання (із застосуванням мийних засобів) палат відділень ЗОЗ проводять не менше двох разів на добу, з них один раз із застосуванням дезінфекційних засобів. Замість кварцування палат проводять їх провітрювання.

Для якісного очищення і дезінфекції внутрішнього середовища відділень ЗОЗ використовують **мопи** (тканину з хімічних або натуральних волокон, зшиту за спеціальною технологією) та **систему двох відер**, куди входять два промарковані пластикові відра, розташовані на візку (для чистого розчину та для скидання використаних мопів).

Використання системи двох відер сприяє зменшенню мікробної контамінації дезінфекційного розчину, а також запобігає перенесенню резистентних штамів умовно-патогенних мікроорганізмів з одного об'єкта внутрішнього середовища ЗОЗ на інший.

Кожне відділення хірургічного профілю ЗОЗ варто забезпечити комплектами системи двох відер у необхідній кількості для прибирання санітарних кімнат, палат пацієнтів, адміністративних приміщень і коридорів.

Інвентар, що входить до системи двох відер, або інший інвентар, який використовують для прибирання (відра, швабри, мопи або ганчірки), після обробки приміщення ретельно вимивають за допомогою мийних засобів, ополіскують і висушують.

Комплект інвентарю для прибирання зберігають у спеціальних приміщеннях. ■

НОРМАТИВНА БАЗА

- 📄 Постанова Кабінету Міністрів України «**Про затвердження Порядку державної реєстрації (перереєстрації) дезінфекційних засобів**» від 03.07.2006 № 908 (зі змінами і доповненнями)
- 📄 Наказ Міністерства охорони здоров'я України «**Про організацію контролю та профілактики післяопераційних гнійно-запальних інфекцій, спричинених мікроорганізмами, резистентними до дії антимікробних препаратів**» від 04.04.2012 № 236, зареєстровано в Мін'юсті 06.06.2012 за № 912/21224
- 📄 **Санітарні правила влаштування, обладнання та експлуатації лікарень, пологових будинків та інших лікувальних стаціонарів** СанПіН 5179-90, затверджені Головним державним санітарним лікарем СРСР від 29.06.1990